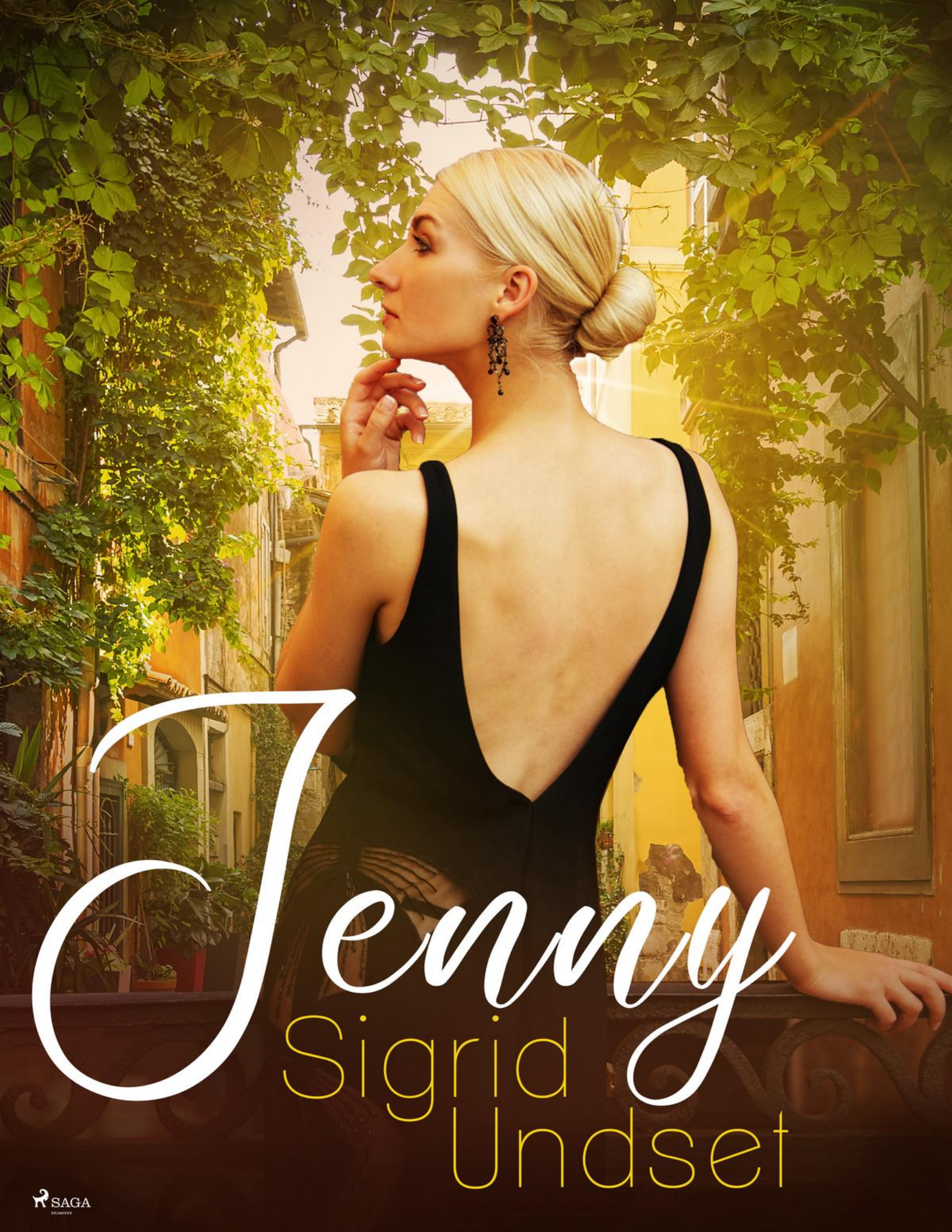
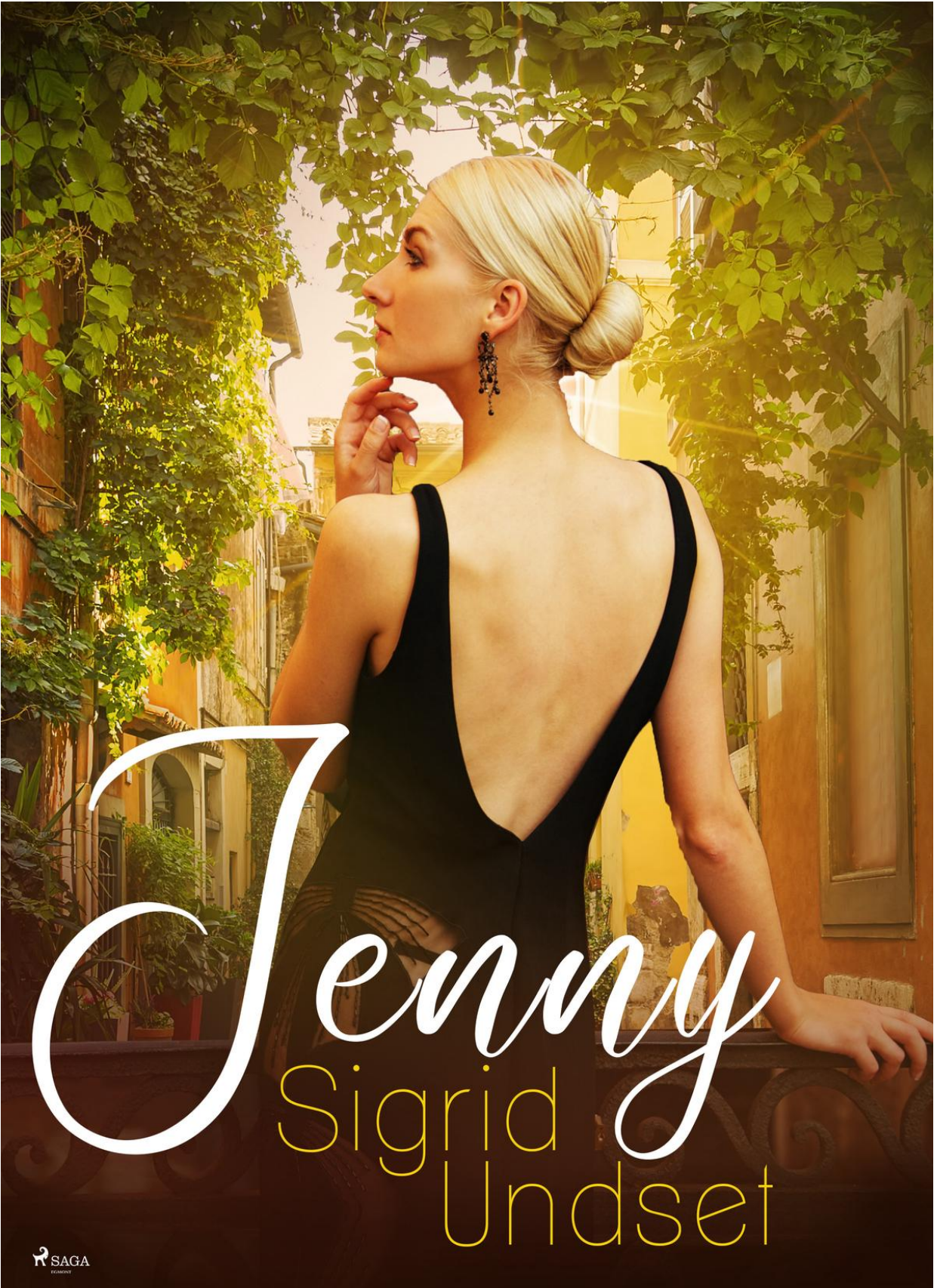

A woman with blonde hair in a bun, wearing a black backless dress and large earrings, stands in a narrow alleyway covered in green vines. She is looking to the left, with her hand near her chin. The scene is bathed in warm, golden light.

Jenny

Sigrid
Undset

Sigrid Undset

Jenny

SAGA Egmont

Jenny
är översatt från norska efter
Jenny
Omslagsfoto: Shutterstock
Copyright © 1920, 2020 SAGA Egmont
All rights reserved
ISBN: 9788726431810

1. E-boksutgåva, 2020
Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

I

Musikkåren kom uppför Via Condotti just då Helge Gram i skymningen vek in på gatan. Den spelade "Glada änkan" i ett svindlande hastigt tempo, så att det lät som vilda fanfarer. Och de små svarta soldaterna stormade förbi denna kalla eftermiddag som om de allra minst hade varit en romersk kohort på ilmarsch i avsikt att störta sig över barbarernas härskaror, i stället för att helt fredligt ge sig hem till kasernen för kvällen. Eller var det kanske just därför som de hade så bråttom, tänkte Helge och log — för där han stod med rockkragen uppslagen mot kylan hade en egendomlig historisk känslöstämning fattat tag i honom. Men så började han nynna med i orden till melodin — och så fortsatte han neråt gatan åt det håll där han visste att Corson skulle ligga.

Han stannade vid hörnet och såg sig omkring. Jaså, så här såg alltså Corson ut. En ständig ström av vagnar i den trånga körbanan och ett sjudande myller av människor på den smala trottoaren.

Han stod stilla och såg strömmen passera. Och han smålog, för han tänkte att den här gatan kunde han nu gå och driva på vareviga kväll i skymningen, genom myllret av människor, tills den blev lika vardaglig för honom som Karl Johans gate där hemma i Kristiania.

Åh, han hade lust att gå nu genast — genom Roms alla gator — gärna hela natten. För han tänkte på staden, sådan den hade legat nedanför honom för en stund sedan då han stått på Monte Pincio och sett solen gå ner.

Skylar över hela västhimlen, tätt efter varandra som små ljusgråa lamm. Och de fick glödande bärnstensgyllne kanter av solen som sjönk bakom dem. Under den bleka himlen låg staden, och med ens visste Helge att just så här måste Rom se ut — inte på det sättet som han hade drömt om det utan precis så här — så som det nu var.

Men allt annat som han hade sett på sin resa hade han känt sig besviken över därför att det inte var så han tänkt sig det i förväg då han gick hemma och längtade att få komma ut och se det. Äntligen, nu äntligen var det en syn som var rikare än alla hans drömmar. Och det var Rom.

En vidsträckt slätt av hustak låg utbredd i dalsänkan under honom — ett myller av tak och hus som var gamla och nya, höga och låga — det såg ut som om de hade blivit resta precis på den fläck, vid den tidpunkt och i den storlek som tjänade ett bestämt syfte för stunden, för det var bara på ett fåtal ställen som det bildats raka klyftor av gator genom mängden av tak. Och hela detta landskap av oordnade linjer som möttes i tusentals strama vinklar låg orörligt och tyst under den bleka himlen, där en nu osynlig, sjunkande sol tände en och annan liten ljus bård i molnens kanter. Det låg där och drömde under ett nästan vitt dimtöcken utan inblandning av en enda nitiskt ringlande rökpelare. För någon fabriksskorsten fanns inte att se och det rök inte från ett enda av de lustiga små plåtrör som stack upp ur hustaken. Grågul mossa växte på de rostbruna, runda gamla takpannorna, och i takrännorna växte grönt och småbuskar med gula blommor. Och på terrasserna stod livlösa, stumma agaver i urnor längs kanterna, medan slingerväxter klängde ut över gesimserna i lika stilla och orörliga kaskader. Där en övervåning i ett högre hus trängde sig upp ovanför sina grannar stirrade döda, mörka fönster ut från en rödgul eller gråvit vägg — eller också föreföll de sova med tillslutna jalusier. Upp

genom diset lyfte sig loggior som såg ut som nederdelen av ett gammalt vaktorn, och små lusthus av trä och plåt som var placerade på taket.

Och över alltsammans svävade kyrkkupoler, många, många kupoler — den väldiga grå långt borta på vad Helge antog vara andra sidan av floden, det var Peterskyrkan.

Men bortom den dalgång där de tysta taken täckte staden, den som Helge i kväll kände var i sin rätt att kallas den eviga, där böjde en låg och långsträckt ås sin rygg mot himlen och bar på sitt krön en i fjärran borttonande allé av pinjer vilkas kronor löpte samman i en punkt under stammarnas smäckra pelarrader. Och längst ner bakom Peterskyrkans kupol, just där blicken hejdades, reste sig en annan höjd med ljusa villor mellan pinjer och cypresser. Det var väl Monte Mario.

Ovanför honom låg stenekarnas täta lövtak och bakom honom plaskade fontänens vattenpelare med ett egendomligt levande ljud — vattnet klatschade mot stenbotten i skålarna innan det ymnigt och flödande porlade ner i bassängen längst ner.

Helge viskade ut över sina drömmars stad, över gator han aldrig gått på och hus som inte gömde en enda bekant själ: "Roma — Roma — eviga Roma!" Och han blev skuggrädd för sitt eget ensamma jag, rädd över sin egen gripenhet — fastän han visste att ingen här lyssnade på honom — och han snodde runt och skyndade sig ner mot Spanska trappan.

Nu stod han här i hörnet av Via Condotti och Corson och kände en underligt ljuv smärta vid tanken på att kors och tvärs genom gatans myllrande liv söka sig fram i denna främmande stad — han hade velat gå rakt igenom alltsammans ända till Piazza San Pietro.

När han sneddade över gatan kom två unga flickor förbi honom. — De där var nog norskor, tänkte han plötsligt, och

han tyckte själv att tanken var lustig. Den ena av flickorna var mycket blond och hon bar någon sorts ljus pälsverk.

Det var som om han kände sig glad bara av att läsa gatunamnen på husknutarna, inmurade vita marmorplattor med uthuggna bokstäver i ren latinsk skrift.

Gatan han gick på mynnade i en öppen plats vid en vit bro, vars två rader med lyktor lyste glåmigt och gröngult mot det mäktiga bleka ljuset från en orolig himmel. Längs med vattnet löpte en låg stenbarriär och en rad träd med vissnade löv och där stammarnas bark liksom skalats av i stora vita flagor. På andra sidan floden lyste gaslyktorna under träden och husmassorna avtecknade sig svarta mot himlen, men på den hitre sidan glänste ännu kvällsljuset i fönsterrutorna. För himlen var nu nästan klar och välvde sig i skir, blågrön nyans över höjden med pinjeallén, där några enstaka tunga, sammandrivna stackmoln lyste i rött och gult som om storm var att vänta.

På bron ställde han sig och såg ner i Tibern. Vad vattnet var grumligt! Det välldes fram i snabbt lopp med ytan mönstrad i färgreflexer från himlen och sopade med sig grenar, träbitar och allsköns sörja därnere i sin ljusa stenbädd. Från bron förde en liten trappa på sidan ner till vattnet och kom Helge att tänka hur lätt det skulle vara att i smyg ta sig ner dit en natt om man hade blivit trött på allting. Måne någon gjorde det?

På tyska frågade han en polis om vägen till Peterskyrkan, och polisen svarade, först på franska och sedan på italienska, men då Helge bara ruskade på huvudet bytte han igen till franska och pekade bortåt i strömmens riktning. Helge spankulerade iväg åt det hållet.

Ett mäktigt, obelyst byggnadskomplex avtecknade sig mot himlen, ett lågt, runt torn med en krenelerad murkrans upptill och en kolsvart silhuett av en ängel i toppen. Han kände igen konturerna av Castel Sant' Angelo. Han kom

alldeles inpå det. Fortfarande var det så pass ljust att statyerna på bron framträdde gulaktiga i skymningen och fortfarande speglade sig röda skyar i det strömmande Tibervattnet, men gaslyktorna hade börjat få herraväldet och slog nu ljusbroar över floden. Bortom Ponte Sant' Angelo strök spårvagnar med upplysta fönster förbi över en nybyggd järnbro. Blåvita gnistor yrde kring ledningstrådarna.

Helge lyfte på hatten för en man:

"San Pietro, favorisca?"

Och mannen pekade och sa en massa som Helge inte förstod. Gatan som han nu kom in på var så trång och mörk att han nästan upplevde den glädje man erfar när man känner igen någonting — precis så här hade han föreställt sig att en italiensk gata skulle se ut. Där fanns också den ena antikvitetshandeln efter den andra. Helge tittade intresserad i de illa upplysta skyltfönstren. Det mesta var antagligen skräp — de där sjaskiga remsorna av grova spetsar som hängde på snören, var det italiensk knyppling, månne? Det låg skärvor och fragment av lergods i dammiga kartonglock, små giftgröna bronsfigurer, gamla och nya metallstakar och broscher med stenar som inte såg äkta ut. Men ändå fick han en fullkomligt oemotståndlig lust att gå in och köpa — fråga, pruta, köpa ... Nästan innan han visste ordet av hade han hamnat i en liten illaluktande butik. Men skojigt var det — all möjlig kuriosa: gamla kyrkkronor i taket, sidenväv med guldblommor på röd och grön och vit botten, skamfilade möbler ...

Bakom disken satt en gulhyad, svarthårig ung man med blå skäggbotten och läste. Han frågade och pladdrade medan Helge pekade på sak efter sak och sa *quanto?* Det enda Helge förstod var att sakerna var oförskämt dyra — man borde naturligtvis vänta med att köpa tills man kunde språket och då också kunde pruta kraftigt.

Längre bort på en hylla stod en del porslinssaker, rokokofigurer och vaser med dekor i form av rosenbuketter. Men de såg nya ut. Helge tog på måfå en liten pjäs och satte den på disken:

"*Quanto?*"

"*Sette*", sa mannen och spretade med sju fingrar.

"*Quattro*" — Helge höll upp fyra fingrar i en ny brun handske. Och han kände sig samtidigt belåten och säker över att ha hoppat in i det främmande språket. Givetvis förstod han ingenting av mannens invändningar, men varje gång den andre hade talat färdigt återkom Helge med sitt *quattro* och sina fyra fingrar.

"*Non antica!*" kläckte han överlägset ur sig.

Men butiksmannen bedyrade, *antica*. För sista gången sa Helge *quattro* — och nu hade mannen bara fem fingrar i vädret. Då Helge gick mot dörren ropade mannen på honom — han accepterade. Överlycklig tog Helge emot den i skärt silkespapper inslagna pjäsen.

Vid gatans slut skymtade han kyrkans mörka kontur mot himlen. Han gick snabbt. Och han passerade skyndsamt piazzans framparti — den del där det fanns butiker med upplysta fönster och spårvagnar gnisslade förbi — in mot de två halvcirkelformade kolonnaderna som liksom delvis omfamnade platsen med krökta armar och drog in den i stillhet och dunkel, in mot den väldiga, gåtfulla kyrkan, som på mitten sträckte ut sin breda trappa som en snäckformad tunga mot piazzan.

Kyrkans kupol stod svart mot himlens ljusdunkla valv, liksom raderna av helgonstatyer över arkaderna — och de oregelbundna konturerna av trädkronor och hus travade upp sig på höjden där bakom. Gaslyktorna hade liksom ingen makt här; mörkret silade ut mellan arkadernas pelare och välldes nedför trappan från kyrkans öppna portik. Helge

gick sakta upp, ända fram till kyrkan och kikade in mot de stängda bronsportarna. Och så vände han tillbaka igen, till obeliskens mitt på piazzan och stod där och såg oavvänt bort mot kyrkan och så vände han huvudet uppåt och följde med blicken den smäckra stennålen som pekade rakt upp i kvällshimlen vars sista skyar nu sänkt sig ner mot hustaken åt det håll varifrån han kommit. De första stjärnorna borrar sina gnistrande ljusstrålar genom mörkret däruppe som blev tätare och tätare.

Och hans medvetande fylldes på nytt av det förunderligt smattrande plasket av vatten som slungas mot sten och det spröda sorlet när det flödar över från skål till skål för att slutligen hamna längst ner i fontänens bassäng.

Han gick nära intill den ena springbrunnen och såg på den vita strålen som drevs upp liksom i hetsigt trots och bröt samman högt uppe, mörk mot luftens klarhet, och sjönk tillbaka till mörkret där vattnet åter lyste vitt — spikrak, tills en liten vindstöt tog fast i vattenstrålen och böjde den fram emot honom. Nu smälldes det inte mot stenbotten, det bara fräste och skvätte iskalla pärlor över honom i kvällskylan.

Men han blev stående kvar, lyssnade och stirrade, gick lite, stannade och gick igen, men helt sakta för att höra den viskande rösten inom sig själv. Nu var han här, nu var han verkligen här — långt långt borta från det som han så förtvivlat hade längtat bort ifrån. Och han gick ännu saktare, smög sig fram likt en som rymt ur ett fängelse.

Det låg en restaurang nere vid hörnet av gatan. Han gick dit, fann på vägen en tobaksaffär och försåg sig med cigarretter, vykort och frimärken. Medan han väntade på sin biff och drack stora klunkar av rödvinet skrev han korten till sina föräldrar; till fadern skrev han: "Jag tänker mycket på dig här nere i kväll", och han smålog bittert — ja

det var minsann sant, det ska Gud veta! Men till modern skrev han: "Jag har redan köpt en liten sak till dig — det är det första jag köpt här i Rom." Stackars mor, hur hade hon det, månnтро? Han hade ofta varit ovänlig mot henne på senare år. Han plockade fram presenten, det var visst en flaska eaude-cologne — och han såg på den och så tillfogade han några rader: — — — han klarade sig med språket och det var inte så svårt att pruta i butikerna.

Maten var god men dyr. Nåja, bara han blev mera hemmastadd här så lärde han sig nog att ordna det billigare för sig. Mätt och stimulerad av vinet gick han neråt åt ett annat håll — urskilde långa, låga, ruckliga hus och höga trädgårdsmurar, kom genom ett fallfärdigt portvalv fram till en bro som han gick ut på. En karl i en vaktstuga hejdade honom och fick honom att förstå att han måste betala en soldo. På andra sidan bron låg en stor mörk kyrka med kupol.

Där hamnade han i ett virrvarr av mörka trånga gränder. I det hemlighetsfulla dunklet anade han gamla palats med utskjutande takgesimser och gallerförsedda fönster sida vid sida med eländiga ruckel, i själva verket fasaderna till små kyrkor mitt inne bland rader av andra hus. Trottoarer fanns inte — han trampade i mystiskt avfall som låg och stank i rännstenen. Och utanför de smala upplysta krogdörrarna och under de fåtaliga gaslyktorna skymtade han dunkla människogestalter.

Helge kände någonting mittemellan hänförelse och ängslan — en pojkaktig spänning. Men samtidigt började han undra hur han skulle komma ur den här labyrinten och hur han skulle hitta tillbaka till sitt hotell långt borta i andra änden av världen. Han fick väl kosta på sig en droska.

Och han gick neråt en annan trång gata — helt folktom. Mellan de höga husen vilkas väggar sköt rakt upp med sina

svarta fönsterhål utan listverk, skymtade en strimma himmel, klarblå och gåtfullt lysande, och nere på den kullriga stenbron rök damm och fladdrande pappersbitar och stickor och strån omkring för varje liten vindpust.

Två flickor gick om honom. Det var alldeles vid en gaslykta — han hajade till: det var samma som han lagt märke till på Corson förut på eftermiddagen. Han kände igen den längstas ljusa pälsverk.

Han fick plötsligt ett vilt infall — han skulle göra ett experiment — fråga dem om vägen för att se om de var norskor — eller skandinaver åtminstone. Med en smula hjärtklappning gav han sig till att följa efter dem. Utlänningar var de i alla fall säkert.

De två flickorna stannade längre bort på gatan framför en stängd butik. Strax efter fortsatte de. Helge övervägde om han skulle säga "Please" eller "Bitte" eller "Scusi" — eller rätt och slätt på försök dra till med ett "Unskyld" — det skulle ju vara livat om de visade sig vara norskor.

Flickorna gick runt ett hörn. Helge var tätt efter och samlade mod för att tilltala dem. Just då vände sig den minsta till hälften om och sa något på italienska, lågt och harmset.

Helge blev djupt missräknad. Han hade just tänkt säga "Scusi" och försvinna, när den långa sa till väninnan:

"Usch nej, Cesca, säg ingenting till såna där — det är mycket bättre att bara låtsas som om man inte märker det."

"Ja, men jag *tål* inte det där förbaskade italienska packet som aldrig kan låta en kvinna gå i fred", sa den andra.

"Jag ber om ursäkt", sa Helge, och flickorna stannade med ens och snodde runt.

"Ni får verkligen förlåta mig." Helge stammade och rodnade, retade sig över det och rodnade ännu mer i mörkret.

"Jag har kommit från Florens i dag, och nu har jag gått vilse i de här slingrande gatorna — och så tänkte jag att ni nog var norskor — eller åtminstone skandinaver — jag har rätt svårt att klara mig på italienska, och så tänkte jag — om ni ville vara så vänliga att tala om var jag kan få tag på en spårvagn? — Mitt namn är kandidat Gram", sa han och lyfte på hatten igen.

"Ja var bor ni då?", frågade den långa flickan.

"Jo det är något som heter Albergo Torino, alldeles vid stationen", förklarade Helge.

"Då får han ta Trastevere vagnen vid San Carlo ai Catinari", sa den lilla.

"Nej då är det bättre att ta linje ett på nya Corson."

"Den går inte till Terminstationen", invände den lilla.

"Jovisst. Den som det står San Pietro — Stazione Termini på", förklarade hon för Helge.

"Den — den går ju först uppåt Capo le Case och Ludovisi och så vidare alldeles åt skogen — det tar en timme till stationen med den — minst!"

"Nej då, snälla du — den går direkt — raka vägen längs Via Nazionale."

"Det gör den inte", sa den lilla påstridigt. "Den går förresten också först runt till Lateranen."

Den långa vände sig till Helge:

"Gå bara första gatan till höger, rakt fram till loppmarknaden. Och sen går ni till vänster längs Cancelleria och ut på nya Corson. Om jag minns rätt så håller spårvagnen vid Cancelleria — i alla fall i närheten. Ni ser nog skylten. Sen får ni se upp så att ni tar en vagn som det står San Pietro — Stazione Termini på — det är linje ett."

Helge stod lite modstulen medan flickorna bollade med främmande namn förbi honom. Och han skakade på huvudet.

"Jag är rädd att jag inte hittar — jag får nog hellre gå tills jag får tag i en droska."

"Vi kan gärna följa er till hållplatsen", sa den långa.

Den lilla viskade vresigt någonting på italienska, men på nytt svarade den långa avvisande. Helge blev ännu mera modstulen av de här anmärkningarna som han inte förstod.

"Tack, men det ska ni verkligen inte ha besvär med — jag tar mig väl alltid hem på något sätt."

"Det är inget besvär alls", sa den långa och började gå. "Vi ska nästan samma väg vi också."

"Det är alldeles för vänligt ... Det tycks vara rätt svårt att hitta här i Rom — eller hur?" sa han i ett försök att konversera. "I varje fall när det är mörkt."

"Nej vars, man känner sig snart hemma."

"Jaså, ja, jag kom ju alltså hit i dag — från Florens med förmiddagståget."

Den lilla sa något halvhögt på italienska. Den långa frågade Helge:

"Det var väl kallt i Florens nu?"

"Ja, ruskigt kallt. Är det inte lite mildare här i stan? Jag skrev förresten hem till min mor i går efter min vinterrock."

"Jo, här kan det nog vara rätt bistert. Tyckte ni om Florens — hur länge var ni där?"

"Fjorton dar", sa Helge. "Jag tror nog att jag kommer att tycka bättre om Rom."

Den andra flickan log. Hon hade hela tiden gått och småmuttrat på italienska. Men med sin varma lugna röst sa den långa till honom:

"Ja, jag tror inte det finns någon stad som det går att bli så förtjust i som Rom."

"Är er väninna italienska?" frågade Helge.

"Nej då, fröken Jahrman är norska. Vi samtalar på italienska bara för att jag ska lära mig — hon är nämligen

väldigt duktig i det. Jag heter Winge", tillade hon. "Det här är Cancellaria" — hon visade på ett stort mörkt palats.

"Är gården lika vacker som den sägs vara?"

"Ja, mycket vacker. — Nu ska jag hjälpa er så att ni kommer på rätt spårvagn."

Medan de stod och väntade sneddade två herrar över gatan.

"Nej titta, är det ni som står här?" sa den ene.

"Gokväll", sa den andre. "Då får vi väl sällskap? Har ni varit nere och tittat på koraller?"

"Det var stängt", sa fröken Jahrmann trumpet.

"Vi har träffat en landsman som vi skulle hjälpa till rätt spårvagn", förklarade fröken Winge, och så presenterade hon: Herr Heggen, målare, herr Ahlin, skulptör."

"Jag vet inte om herr Heggen kommer ihåg mig — Gram heter jag — vi råkades på Mysusæter för tre år sedan."

"Ja visst ja. Och nu är ni i Rom?"

Ahlin och fröken Jahrmann hade stått och viskat med varandra. Hon kom nu fram till väninnan.

"Du, Jenny — jag går hem. Jag är i alla fall inte upplagd för att gå på Frascati."

"Men snälla vän — det var ju du själv som föreslog det."

"Usch nej, inte Frascati — fy, sitta där och ha tråkigt med trettio danska fruntimmer av alla sorter och åldrar."

"Vi kan ju gå någon annanstans — men där kommer förresten er spårvagn, kandidat Gram."

"Ja, tusen tack för hjälpen då — kanske jag träffar er någon annan gång — i skandinaviska föreningen kanske?"

Spårvagnen stannade. Då sa fröken Winge:

"Jag vet inte — ni kanske skulle ha lust att följa med oss — vi hade gjort upp om att gå ut lite i kväll — dricka lite vin och höra musik."

"Ja, tack —" Helge stod litet oviss och förlägen och såg sig omkring på de andra. "Det skulle vara väldigt roligt,

men —” han vände sig hoppfullt mot fröken Winge, flickan med det ljusa ansiktet och den vänliga rösten: ”Ni är ju goda vänner med varandra och — ja, är det inte trevligare för er att slippa ha en främmande med?” slapp det ur honom och han log förläget.

”Nej, kära nån” — hon smålog. ”Det skulle bara vara roligt — titta nu, där gick er spårvagn och — Heggen känner ni ju förut och nu oss. Vi ska nog också se till att ni kommer hem på rätt sätt — såvida ni inte är trött, förstås.”

”Trött, nej! Jag vill förfärligt gärna få följa med er”, sa Helge ivrig och lättad.

De andra tre började föreslå olika ställen. Helge kände inte till namnen — det var inte något av dem som hans far brukat tala om. Fröken Jahrman förkastade allesammans.

”Jaha — då går vi ner till Sant’ Agostino då — du vet där de har det där rödvinet, Gunnar.” Jenny Winge började genast gå, och Heggen följde efter.

”Där har de inte musik”, invände fröken Jahrman.

”Jodå — han den där vindögda och den andre är där nästan varje kväll. Låt oss nu bara inte stå här och dra ut på tiden längre.”

Helge följde efter med fröken Jahrman och den svenske skulptören.

”Har herr Gram varit länge i Rom?”

”Nej, jag kom från Florens i förmiddags.”

Fröken Jahrman log litet. Helge blev generad. Han gick och övervägde om han kanske ändå skulle säga att han var trött och så försvinna. Medan de fortsatte ner genom mörka trånga gator pratade fröken Jahrman hela tiden med skulptören och svarade knappast när Helge försökte säga något till henne. Men innan han hunnit bestämma sig såg han det andra paret försvinna in genom en smal dörr nere i slutet av gatan.

"Vad fan är det åt Cesca nu igen då — det är då ingen måtta på hennes nycker snart — ta av dig kappan, Jenny, annars fryser du när du kommer ut." Heggen hängde upp hatten och vårrocken och damp ner på en halmstol.

"Stackare, hon mår inte bra om dagarna — och så gick den där Gram efter oss ett stycke — och han tillät sig att tilltala oss och fråga om vägen — och sånt tål hon inte och så vet du, hennes hjärta."

"Ja, stackars liten! Fräck slyngel för resten."

"Åh, stackarn — han gick där och visste varken ut eller in, tror jag. Han gör inte intryck av att vara vidare resvan. Du känner honom?"

"Inte det minsta! Men för den skull kan jag förstås ha träffat honom. Nå, där har vi dem."

Ahlin tog fröken Jahrmanns kappa.

"Det var som fan!" sa Heggen. "Så vacker du är i kväll, Cesca. Som en liten ödla så nätt ..."

Hon smålog och slätade till kjolen över höfterna — så tog hon Heggen i axlarna:

"Maka dig du — jag vill sitta bredvid Jenny."

Gud bevare mig vad hon är vacker! tänkte Helge. Klänningen var ljust lövgrön — kjolen gick så högt upp att barmens rundning höjde sig som en blomma ur sin kalk, och sammetslivet fick skimrande guldglans i vecken; det var djupt nedringat kring den ljust bruna halsen. Hon var mycket mörk; under plyschhattens bruna klocka ringlade små kolsvarta korkskruvslockar ner mot kindernas klara persikohy. Ansiktet var som ett barns med stora ögonlock

över de djupa grå ögonen och förtjusande skrattgropar kring den lilla klart röda munnen.

Fröken Winge var förvisso en vacker flicka hon med, men hon ställdes alldeles i skuggan av väninnan. Hon var lika blond som den andra var mörk, håret som var tillbakastruket från den höga vita pannan skimrade guldvågigt fram under den lilla grå skinnbaretten, och hyn var klart vit och rosa. Till och med ögonbrynen och ögonfransarna kring de stålgrå ögonen var ljusa — guldbruna. Men munnen var för stor till det smala ansiktet med den korta raka näsan och de blåådriga välvda tinningarna och den var litet blek, men hon visade en rad jämna, blänkande tänder då hon log. I övrigt var allting tunt och spinkigt — den långa slanka halsen, armarna, sammetslena av fina ljusa fjun, och händerna som var långa och magra. Figuren var nästan gossaktig, så lång och gänglig som hon var — hon måste vara purung; hon hade små vita uppslag kring armbågarna och kring urringningen på den ljusgrå sidenglänsande klänningen av lätt pösande tyg, som var rynkat både över bröstet och kring midjan — förmodligen för att dölja något av magerheten. Omkring halsen bar hon ett pärlband av blekröda små kulor som kastade rosenröda reflexer på huden.

Helge Gram hade stillsamt satt sig ner vid ena änden av bordet och hörde på hur det främmande sällskapet talade om en fru Söderblom som hade varit sjuk. En gammal italienare med smutsigt vitt förkläde över sin stora mage kom och frågade vad de skulle ha.

”Rött, vitt, torrt, sött — vad vill ni ha, Gram?” Heggen vände sig till honom.

”Kandidat Gram ska ta en halv liter av mitt rödvin”, sa Jenny Winge. ”Det är bland de bästa i Rom — och det vill inte säga så litet, förstår ni.”

Skulptören sköt över ett cigarrettetui till damerna. Fröken Jahrmann tog en cigarrett och tände den.

"Å nej, men Cesca", bad fröken Winge.

"Jo", sa fröken Jahrmann. "Jag blir inte bättre om jag låter bli. Och jag är arg i kväll."

"Men varför då, snälla fröken?"

"Usch jo. Nu fick jag i alla fall inte de där korallerna."

"Skulle du ha använt dem i kväll, då?" frågade Heggen.

"Nej, men nu hade jag bestämt mig för att ta dem."

"I morgon kommer du att bestämma dig för att ta malakitkedjan", skrattade Heggen.

"Nej, det gör jag absolut inte, du. Men det är så avskryvart retsamt när Jenny och jag hade snott i väg dit bort bara för de där usla korallernas skull."

"Ja, men så träffade du på oss. Annars hade du ju fått lov att gå till Frascati som du ju också plötsligt har blivit arg på."

"Jag hade visst inte gått till Frascati — det kan du ge dig på, Gunnar. Och det hade jag mått mycket bättre av. För nu kommer jag både att röka och dricka och vara ute hela natten när ni en gång har fått mig ut, så."

"Jag trodde det var du som hade föreslagit det."

"Malakitkedjan var väldigt snygg, tycker jag", avbröt Ahlin. "Mycket billig."

"Ja men malakit är mycket billigare i Florens. Den här kostar fyrtiosju. Och i Florens där Jenny köpte sin *cristallo rosso* hade jag kunnat få en för trettiofem lire. Jenny har bara gett arton hon för sin kedja. Men han ska ge mig korallerna för nitti lire."

"Jag kan inte följa med ditt ekonomiska resonemang riktigt", sa Heggen och skrattade.

"Förresten gitter jag inte tala mera om det", sa fröken Jahrmann. "Jag är så led på allt det här pratet hit och dit — men i morgon går jag och köper korallerna."

"Men är inte nitti lire för koraller förfärligt dyrt?"
dristade sig Helge att fråga.

"Jo ser ni, det är inte sådana där vanliga", nedlät sig fröken Jahrmann till att svara. "Det här är sådana där contadinakoraller — en tjock kedja med guldlås och tunga örhängen så långa som så."

"Contadina — är det något särskilt slags korall det?"

"Nej då — det är sådana som contadinorna går med."

"Jag vet inte vad contadina är", smålog Helge förläget.

"Bondjänta, vet jag. Har ni inte sett kedjorna som de går med, sådana där tunga, mörkröda slipade koraller. Mina är precis som oxkött till färgen, och den mittersta pärlan är så stor" — hon formade en äggstor rundning med pekfingret och tummen.

"Det måste bli väldigt vackert." Helge grep begärligt tag i samtalstråden. "Jag vet inte hur malakit eller cristalla rossa är — men jag tycker att sådana koraller skulle passa allra bäst för er."

"Där kan ni höra, Ahlin. Ni som ville att jag skulle ta malakitkedjan. Heggens kråsnål är malakit — ta den av dig, Gunnar — och Jennys pärlband är *cristallo rosso* — inte rossa — röd bergkristall, förstår ni."

Hon räckte honom kråsnålen och pärlkedjan. Den kändes ljum av värmen från flickans hals. Helge såg på den en stund. Inuti varje pärla var det liksom små sprickor som sög ljuset åt sig.

"Men ni skulle ha koraller, fröken Jahrmann. Vet ni, jag tycker att ni själv skulle se ut som en romersk contadina i dem."

"Bä, ni där!" Hon smålog litet åt Helge och gnolade förnöjt. "Hörde ni?"

"Ni har ju också ett italienskt namn", fortsatte Helge ivrigt.

"Å, det var bara den italienska familjen där jag bodde i fjol, som förändrade det fula namn jag fått efter min mormor, och så behöll jag det italienska."

"Francesca", sa Ahlin lågt.

"Jag kommer aldrig att kunna tänka på er annat än som Francesca — signorina Francesca."

"Varför inte som fröken Jahrmann för resten. Vi kan ju tyvärr inte tala italienska med varandra då ni inte kan språket." Hon vände sig till de andra. "Jenny och Gunnar — jag köper bestämt de där korallerna i morgon."

"Ja, du brukar ju säga så", menade Heggen.

"Men jag *vill* ha dem för nitti."

"Ja, man får nog pruta", sa Helge erfaret. "Jag gick in i en bod på eftermiddagen någonstans borta vid Peterskyrkan och köpte den här åt min mor. Han begärde sju lire, men jag fick den för fyra. Tror ni inte det var billigt?" Han ställde tingesten på bordet.

Fransiska såg föraktfullt på den.

"Den kostar en och en halv på loppmarknaden. Jag hade med mig ett par sådana till var och en av jungfrurna i fjol."

"Mannen i boden påstod att den var antik", invände Helge spakt.

"Det gör de alltid — när de ser att folk inte förstår sig på det. Och inte kan italienska."

"Tycker ni inte den är vacker? " frågade Helge nedslagen och lindade in den i det rosa silkespapperet igen. "Tycker ni inte att jag kan ge min mor den?"

"Jag tycker att den är ryslig", sa Fransiska, "Men jag känner ju inte till er mors smak."

"Gud vet vad jag då ska göra med den?" suckade Helge.

"Ge ni den till er mor", sa Jenny Winge. "Hon blir nog glad att ni har tänkt på henne. Dessutom — därhemma brukar folk tycka om sånt där. Vi här nere, vi ser så mycket."

Fransiska grep efter Ahlins cigaretter, men han ville inte låta henne få det. De viskade häftigt med varandra. Så slängde hon det ifrån sig.

"Giuseppe!"

Helge uppfattade att hon gav värden tillsägelse att hämta cigaretter åt henne. Ahlin inföll hastigt:

"Fröken Jahrmann — snälla — jag menade ju bara — ni vet, ni tål inte röka så mycket."

Fransiska reste sig, hon hade tårar i ögonen.

"Det kan vara det samma förresten — jag går hem."

"Fröken Jahrmann — Francesca" — Ahlin stod med hennes kappa och tiggde sakta. Hon torkade sig i ögonen med näsduken.

"Jo — jag vill gå hem. Snälla ni — ni ser ju att jag är omöjlig i kväll. Nej, jag vill gå hem — ensam — nej, Jenny, du får inte gå nu."

Heggen reste sig också. Helge satt övergiven kvar vid bordet.

"Du inbillar dig väl inte att du får gå hem ensam den här tiden på natten", sa Heggen.

"Jaså — kanske du tänker förbjuda mig?"

"Ja, absolut."

"Sch då, Gunnar", sa Jenny Winge. Hon viftade bort bägge herrarna — de satte sig igen och sa ingenting, medan Jenny med armen om Fransiskas liv drog henne litet åt sidan och talade sakta med henne. Efter ett tag kom de båda tillbaka till bordet.

Men sällskapet hade blivit en smula förstämt. Fröken Jahrmann halvlåg i Jennys knä. Hon hade fått sina cigaretter och rökte och skakade på huvudet åt Ahlins alla bedyranden att hans var bättre. Jenny hade beställt en skål med frukt, åt mandariner och stoppade klyftor i munnen på Fransiska. Vad hon var intagande där hon låg med det lilla sorgmodiga barnansiktet och lät sig matas av väninnan!

Ahlin satt och stirrade på henne, och Heggen bröt alla de avbrända tändstickorna i småbitar och stack dem i apelsinskalen.

"Är det längesen ni kom hit, kandidat Gram", frågade han Helge.

Helge försökte skämta.

"Jag brukar säga att jag kom från Florens med förmiddagståget."

Jenny skrattade hövligt — men Fransiska smålog matt.

I detsamma kom det in en barhuvad mörkhårig flicka med fräck och pussig uppsyn. Hon hade en mandolin i handen. Efter henne trippade en liten luggsliten, kyparelegant figur med gitarr.

Jenny talade — som till ett barn:

"Ser du det — Cesca — där är Emilia — nu blir det musik."

"Det var roligt", sa Helge. "Går såna här folksångare verkligen ännu omkring på vinstugorna här i Rom?"

Folksångarna stämde upp en melodi ur "Glada änkan": *En anständig hustru jag är*. Flickan hade en underligt hög, klar, metallklingande röst.

"Usch, nej men fy då!" Fransiska vaknade upp. "Den vill vi inte ha — vi vill ha något italienskt — '*la luna con palido canto*' — inte sant?"

Hon gick bort till musikanterna och hälsade på dem som på gamla vänner — skrattade och gestikulerade, tog gitarren och knäppte på den och gnolade en stump av än den ena, än den andra melodin.

Italienskan sjöng. Len och insmickrande till ackompanjemang av klingande metallsträngar flöt melodin ut och hela Helges sällskap sjöng med i refrängen. Det var om *amore* och *baciare*.

"Det är en kärlekssång, inte sant?"

"Snygg kärlekssång", skrattade fröken Jahrmann. "Jag ska be att få slippa översätta den, men på italienska låter det bra."

"Å — den är inte så farlig", sa Jenny Winge. Och hon vände sig till Helge med sitt älskvärda leende: "Nå kandidat Gram — tycker ni inte det är trevligt här — är det inte ett gott vin?"

"Jo, utmärkt. Och lokalen är nog mycket speciell."

Men han hade alldeles tappat kuraget. Fröken Winge och Heggen kastade då och då ett ord till honom, men han förmådde inte anstränga sig att hålla ett samtal vid makt. Så började de tala med varandra om målning. Den svenske skulptören satt bara och såg på fröken Jahrmann. Och de främmande melodierna flög från de klirrande metallsträngarna — förbi honom — med bud till de andra. Och rummet där han satt var ju också all right — det hade rött tegelstensgolv, och väggarna och taket som var välvt och vilade på en tjock pelare i mitten var vitkalkade — borden var helt stilenligt omålade, stolarna hade gröna halmsitsar och luften var syrligt tung av jästa ångor från vintunnorna bakom disken.

Konstnärsliv i Rom. Det var ungefär som om han sett det på en tavla eller läst om det i en bok. Det var bara det att han kände sig överflödig — så hopplöst överflödig. Så länge som han bara sett det på tavlor och i böcker hade han kunnat drömma sig till att vara med om det. Men dessa människor, det var han säker på, skulle aldrig släppa in honom bland sig.

För resten var det bäst så. På det hela taget dög han inte att vara tillsammans med människor — och inte alls med sådana som de här. Se bara så likgiltigt Jenny Winge nu grep om det tjocka, matta ölglaset med det mörkröda vinet — det var en sevärdhet för honom — hans far hade talat om sådana — gjort honom uppmärksam på att flickan på

Marstrands romarbild i Köpenhamns museum hade ett sådant glas i handen. Det var väl en strunttavla enligt fröken Wings mening. De där flickungarna hade kanske aldrig läst om Bramantes gård i Cancellaria — ”denna pärla av renässansarkitektur”. De kunde ha upptäckt den en dag av ren slump, då de hade gått på loppmarknader för att köpa pärlor och grannlåt — hade kanske hänförda hämtat sina vänner och visat fram denna nya sevärdhet utan att dessförinnan ha fantiserat om den i flera år. De hade knappast läst i böckerna om varje sten och varje plats — tills ögonen blivit som förvända och inte kunde se något vackert om det inte var absolut så som man tänkt ut det hemma. De kunde utan tvivel se någon av de vita pelare som avtecknade sig mot den blå himlen, och glädja sig åt det men utan att vara ingående nyfikna på vilket tempel för vilken glömd gud som en gång stått där.

Själv hade han drömt — och läst. Och han upptäckte det — det fanns ingenting som i verkligheten såg ut precis så som han hade väntat. Allting blev så grått och hårt i den klara dagern och luften — drömmen hade svept hans fantasibilder i en mjuk klärobskyr, rundat och avslutat det harmoniskt och öst ut sommargrönska över ruinerna. Han hade bara kommit dit för att se efter att allt det där som han läst sig till var på sin plats. Sedan kunde han rabbla upp det ur böckerna vid lektionerna i det högre privatläroverk för unga flickor där hemma som han undervisade i, och säga att han hade sett det — och han skulle inte kunna tala om en enda sak som han hade uppdagat själv — ingenting skulle han få veta utom det som han läst om. Och då han träffade på levande människor så försökte han att leta fram någon av de döda diktade gestalter som han kände till — och se om det var någon av dem som de kunde föreställa. För hur skulle han kunna

veta annat om levande människor — han som aldrig hade levat.

Men Heggen där med de tjocka röda läpparna, han drömde väl knappast om ett romantiskt äventyr à la Familjejournalens romanbibliotek om han lade an på någon flicka en afton på Roms gator.

Förresten började han känna att han druckit vin.

"Om ni går hem och lägger er nu så får ni huvudvärk i morgon", sa fröken Winge till honom då de stod ute på den mörka gatan igen. De andra tre gick före, Helge gick några steg bakom henne.

"Ja, men fröken Winge — ärligt talat, tycker ni inte att jag är en förskräckligt ledsam figur att ha med?"

"Nej, snälla ni. Det är bara det att ni inte känner oss och inte vi er — ännu."

"Jag har så svårt att bli bekant med folk — blir det egentligen aldrig. Jag borde inte ha gått med när ni nu var så snäll och frågade mig. Det behövs förmodligen träning till att roa sig också." Han försökte skratta.

"Ja, det gör det säkert." Helge kunde höra på hennes röst att hon log. "Jag var tjugufem år innan jag började träna. Och Gud ska veta att det inte gick vidare bra för mig i början heller."

"Ni? Jag trodde att ni konstnärer alltid — förresten trodde jag inte att ni var tjugufem år på långa tag ännu."

"Jo gudskelov — jag är betydligt över det."

"Säger ni gudskelov för det? Och jag som ändå är man — jag vet inte — för vart år som rinner bort från mig — in i evigheten — utan att ha haft någonting med sig — annat än förödmjukelsen att se att andra människor inte har användning för mig — inte vill ha med mig att skaffa —" Helge hejdade sig plötsligt förskräckt. Han kände sin egen stämma darra — hade också en förnimmelse av att han måtte vara smått berusad som kunde gå och tala på det

viset till en flicka som han inte kände en gång. Men han fortsatte i trots mot sin egen skygghet: "Jag tycker att det är alldeles hopplöst. När min far berättar om sin tids ungdom — så brukade de visst prata i mun på varandra med gyllene illusioner och allt sånt där. Jag har, ta mig tusan, inte en enda illusion att tala om från de år som ligger bakom mig. Och de åren har gått — är spillda — kan aldrig fås igen."

"Det där har ni inte rätt att säga, kandidat Gram. Det finns inga år av ens liv som är spillda så länge man inte har ställt det så att självmord är den enda utvägen. Och jag tror inte att de gamla från de gyllene illusionernas tid hade det bättre ställt. Vi — de flesta unga som jag känner har startat utan illusioner — vi blev nästan alla kastade ut i kampen för tillvaron innan vi hunnit bli fullvuxna ens. Och vi fick pröva den kampen från början så att vi lärde oss att vänta det värsta. Och så lärde vi en dag att vi själva i alla fall kunde lyckas att få en del gott ur det. Ett eller annat hände som kom oss att tänka: tål du det, så tål du kniven. Får man först lite självtillit på det sättet, så är det inte någon illusion som tillfälliga omständigheter och medmänniskor kan röva från en."

"Nåja — omständigheterna — eller slumpen kan vara sådana att det inte tjänar något till med självtillit när de är starkare än man själv är."

"Ja." Hon skrattade. "Naturligtvis — när ett fartyg lägger ut kan slumpen göra att det förliser — ett fel i gjutningen av ett hjul och allting går på tok. En sammanstötning. Men det tar man inte med i räkningen. Och omständigheterna får man se till att försöka bekämpa. Man hittar för det mesta på en utväg till sist."

"Ni tycks vara mycket optimistisk, fröken Winge."

"Ja." Hon gick några steg. "Jag har blivit det, sen jag fått se hur mycket människor verkligen kan stå ut med utan att

förlora modet att kämpa vidare — och utan att resignera.”

”Det är just det som jag tycker de gör. Resignerar — eller åtminstone blir svagare.”

”Inte alla. Och bara det att *någon* inte låter livet förnedra eller försvaga sig tycker jag är nog för att göra en optimistisk. Vi ska in här”, sa hon.

”Det här liknar mera ett Montmartre-kafé eller nånting i den vägen tycker jag?” Helge såg sig omkring.

Längs väggarna i den mycket trånga lokalen löpte smala plyschklädda bänkar. Där var små marmorbord och på disken brann det under två stora nickelkokare.

”Nja — såna här lokaler är sig väl tämligen lika överallt”, sa Jenny. ”Ni känner till Paris?”

”Nej, jag bara tänkte —”

Han blev plötsligt enormt irriterad. En sådan där liten konstnärssnärla som naturligtvis flackat världen runt efter eget gottfinnande — vår Herre vete förresten var de tog pengar till det — fann det naturligtvis lika självklart att man skulle ha varit i Paris som på ”Dronningen” en kväll. För sådana var det ingen konst att tala om självtillit. En smula kärlekssorg i Paris, som hon glömde i Rom, det var väl det värsta hon hade fått känna på. Och så kände hon sig så förbaskat käck och morsk och vuxen att klara hela livet.

Hon var nästan skranglig till figuren, men ansiktet var friskt och hennes färger förtjusande.

Det han kände lust till var att tala med fröken Jahrman. Hon var klarvaken nu men helt och hållet upptagen av Ahlin och Heggen. Under tiden åt fröken Winge stekta ägg och bröd och drack kokt mjölk till.

”Det var en konstig publik.” Han vände sig i alla fall till henne. ”Rena förbrytartyper allesammans, tycker jag.”

”Åja, här är kanske lite av varje också. Men ni ska komma ihåg att Rom är en modern storstad numera — det är en hel hop folk som har nattarbete också. Och det här är